

Avinor AS
Postboks 150
2061 Gardemoen

v/ Trine Reistad

Deres ref:
Vår ref: 2019/184021
Dato: 20.09.2019
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynets nye vurdering av PFOS i fisk fra vann rundt Harstad/Narvik lufthavn Evenes

Høye konsentrasjoner av stoffet PFOS i ørret gjør at Mattilsynet advarer mot å spise ørret fra Lavangsvatnet. Torsk fra Tårstadosen og laks fra Tårstadvassdraget inneholdt lave konsentrasjoner av PFOS, derfor er det ikke behov for å advare mot inntak av disse. Det er konklusjonen etter at Mattilsynet har gjennomgått resultatene fra en undersøkelse i 2017 på ny.

I 2018 ble det tolerable ukentlige inntaket (TWI) av PFOS og PFOA senket i forbindelse med en ny risikovurdering fra den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet, EFSA. Den nye TWIen skal blant annet beskytte mot økt risiko for økning i kolesterol.

Mattilsynets har derfor tatt en ny gjennomgang av analysesvar fra undersøkelser i 2017 av PFAS-forurensing i fisk fanget i området rundt Harstad/Narvik Lufthavn Evenes.

Folkehelseinstituttet (FHI) har på oppdrag fra Mattilsynet utført et generelt estimat for når forskjellige befolkningsgrupper vil overstige det nye ukentlige tolerable inntaket av PFOS ved inntak av fisk. Eksponering fra andre kilder er også tatt med. Den reelle eksponeringen for PFOS fra andre kilder er noe usikkert siden datagrunnlaget for dette er begrenset. FHIs eksponeringsberegning ligger til grunn for Mattilsynets vurdering av advarsel.

Datagrunnlag

Mattilsynet fikk i oktober 2017 tilsendt analysesvar fra undersøkelser av PFAS-forurensing i fisk fanget i området rundt Harstad/Narvik Lufthavn Evenes. Datainnsamling og analyser var bestilt av Avinor i forbindelse med deres kartlegging av PFAS-forurensing i nærheten av flyplasser de har ansvar for.

Datamaterialet inneholdt 10 stk. muskelprøver av ørret fra Lavangsvatnet, 14 stk. muskelprøver av torsk fra Tårstadosen og 6 stk. muskelprøver av laks fra Tårstadvassdraget. Det ble også analysert helfiskprøver fra Langvatn og Kjerkvatn. Prøvene ble analysert for 22 PFAS-forbindelser inkludert PFOS og PFOA som er mulig å vurdere i mattrygghetssammenheng.

Mattilsynets vurdering av om det er behov for advarsel

Muskelp prøver fra ørret fanget i **Lavangsvatnet** viste en gjennomsnittskonsentrasjon på 21,2 µg PFOS /kg våtvekt. En ørret med spesielt høy konsentrasjon (333 µg PFOS/kg våtvekt) ble tatt ut av gjennomsnittet, fordi det ble vurdert som en usannsynlig verdi.

Gjennomsnittskonsentrasjonen som er målt medfører at både voksne og 2-åringer vil overstige TWI ved å innta en porsjon ørret i uken. Mattilsynet advarer derfor mot å spise ørret fra Lavangsvatnet ved Harstad/Narvik Lufthavn Evenes.

I sjøen utenfor **Tårstadosen** var gjennomsnittskonsentrasjonen i torsk 0,8 µg PFOS/kg våtvekt. Gjennomsnittskonsentrasjonen som er målt medfører at voksne ikke vil overstige TWI ved å innta hele gjennomsnittskonsumet av fisk bestående av torsk fra Tårstadosen. Mattilsynet advarer derfor ikke mot å spise torsk fra Tårstadosen.

2-åringer vil kunne få en liten overskridelse av TWI dersom de har hele sitt gjennomsnittlige fiskeinntak bestående av torsk fra Tårstadosen, når man også regner med PFOS-inntak fra annen mat og drikke. Selv om man spiser mye selvfanger fisk er det usannsynlig at all fisk man spiser er fra samme område i sjø, derfor ser vi ikke behov for å advare mot dette.

I **Tårstadvassdraget** var gjennomsnittskonsentrasjonen i laks 0,31 µg PFOS/kg våtvekt. Her var det kun tatt ut prøver av 6 individer. Gjennomsnittskonsentrasjonen som er målt medfører ikke at voksne eller 2-åringer vil overstige TWI ved å innta hele gjennomsnittskonsumet av fisk bestående av laks fra Tårstadvassdraget.

De målte konsentrasjonene av PFOA var lave eller under kvantifiseringsgrensen. Datagrunnlaget for **Langvatn** og **Kjerkvatn** er ikke tilstrekkelig for å vurdere mattryggheten.

Mattilsynet anbefaler flere analyser

Dersom det finnes andre fiskearter som spises mye i områdene rundt lufthavnen, anbefaler vi at relevante fiskeslag analyseres. Vi anbefaler Avinor å ta ut flere prøver av fiskefilet spesielt fra områdene Tårstadvassdraget, Lavangsvatn, Langvatn og Kjerkvatn. For å få et godt nok datagrunnlag til å vurdere om marin fisk er trygg å spise anbefaler vi å analysere minimum 25 individer av hver art.

Videre undersøkelser

Avinor jobber nå med å samle inn flere fiskeprøver fra området rundt Harstad/Narvik lufthavn Evenes. Når resultatene fra disse undersøkelsene kommer vil gjøre en vurdering av disse.

Mattilsynets rolle

Mattilsynet vurderer tiltak for å verne forbrukere på bakgrunn av vitenskapelig vurdering av helsemessig risiko. For geografiske områder hvor man finner enkelte matvarer som inneholder en høy konsentrasjon av miljøgifter, blir det anbefalt å begrense inntaket gjennom advarsler. Advarslene er beregnet på fritidsfiskere som fanger fisk og sjømat til eget konsum. Virksomheter som fisker og/eller produserer sjømat har ansvaret for at produktene deres er trygge. Advarslene blir lagt ut fortløpende på matportalen.no. På Matportalen finner man også råd til sårbare grupper som gravide, ammende og barn.

Advarsler gis dersom en matvare overstiger grenseverdier for omsetning. Grenseverdiene er fastsatt i matloven under forskrift om visse forurensende stoffer i næringsmidler.

Advarsler kan også gis dersom det er sannsynlig at inntaket av et fremmedstoff overstiger tolerabelt daglig inntak (TDI) eller tolerabelt ukentlig inntak (TWI). TDI og TWI beskriver hvor mye man kan innta av et stoff livet ut uten at det oppstår negative helseeffekter.

Tolerable inntak blir vurdert på bakgrunn av vitenskapelig dokumentasjon av ekspertteam i den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet (EFSA), Joint FAO/WHO Expert Committee on Food Additives (JECFA) og vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM).

Vedlegg

1. FHIs vurdering av helserisiko ved eksponering for PFOS ved inntak av abbor, gjedde og edelkreps fra Tyrifjorden 2019.

vurdering april
2019 Tyrifjorden.pdf

2. Avinors rapport fra deres undersøkelser av PFAS-forurensing ved Harstad/Narvik lufthavn Evenes høsten 2017.

PFAS_fisk_Evenes.p
df

3. Mattilsynets tidligere vurdering av samme datasett

Evenes vurdering
mattilsynet 2018.pdf

4. [EFSA's nye vurdering av PFOS og PFOA i mat](#)

Med hilsen

Lise C. Rokkones
Seksjonssjef
Seksjon sjømat

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*